

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Історичний факультет
Кафедра давньої та нової історії України

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕТНОКУЛЬТУРНА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ-РУСИ В І ТИС. Н.Е.**

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма

03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
перший (бакалаврський)
Історія України та культурна антропологія
(з поглибленим вивченням іноземних мов)
Давня, середньовічна та нова історія України
вибіркова

вибірковий блок
вид дисципліни

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	залік

Викладач: Могильний Леонід Петрович, доктор історичних наук, доцент, професор кафедри давньої та нової історії України

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ «__» 20__
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ «__» 20__
(підпис, ПІБ, дата)

Розробник: Могильний Леонід Петрович, доктор історичних наук, доцент, професор к
давньої та нової історії України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри давньої та нової історії Укр

 Віктор КОЛЕСНИК

Протокол № 12 від « 30 » серпня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол № 7 від « 26 » серпня, 2021 року

Голова науково-методичної комісії Наталія ТЕРЕС

ВСТУП

1. Мета дисципліни – формування у студентів сучасного рівня наукових знань (на інформативному, інтерпретаційному та дискусійних рівнях) з етнокультурної історії населення України в I тис. н.е.

2. В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

1.1. основні етапи слов'янського етногенезу; витоки формування українського народу та культурогенез інших етносів, що проживали на теренах сучасної України в I тис. н.е.

1.2. основні проблеми і напрямки етнокультурогенезу населення України в I тис. н.е. у сучасній вітчизняній та зарубіжній історіографії, методи і методологічні підходи в їхньому вивченні;

вміти:

2.1 використовувати сучасні методи історичного пізнання, історичний термінологічно-понятійний апарат; визначати сутність, природу та генезу історичних явищ, здійснювати їх аналіз та узагальнення, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки історичних подій і процесів;

2.2 самостійно працювати з джерелами по означеній проблематиці, мати навички наукового аналізу історичних джерел, документів, наукової літератури.

3.1 **Володіти елементарними навичками** класифікації джерел, встановлення причинно-наслідкових зв'язків

3. Анотація навчальної дисципліни – однією з тенденцій розвитку населення I тис. н.е. на теренах України є етнічна ідентифікація окремих груп людей через сферу поглибленого пізнання походження, етнічної історії, культури, створених цінностей тощо. Прискіплива увага потрібна для з'ясування всіх різноманітних обставин способу життя різних етнічних форматів – від етносу до окремого етнічного носія (етнофора). Власне, тогочасні тенденції підштовхували народи до своєрідного етнічного симбіозу, не тільки у підтриманні етнічної традиційності, але й розвиненню нових етнокультурних якостей.

4. Завдання – характеристика традиційних культурно-побутових рис слов'янського етносу, етапів етногенезу, витоків формування українського народу; з'ясування основних проблем та напрямків культурогенезу інших етносів, що проживали на теренах України в I тис. н.е. та їх взаємовпливи зі слов'янами; аналіз культурогенезу того періоду у вітчизняній та зарубіжній історіографії, методів і методологічних підходів в їхньому вивченні; вироблення у студентів навичок самостійної дослідницької роботи із джерелами означеного періоду. Студент має отримати і розвинути інтегральні, загальні та фахові компетентності.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Розуміння застосовуваних способів та методів аналізу матеріалів дослідження	лекція	Опитування ЗМ1	5%
1.2	Здатність збирати й інтерпретувати відповідні дані етнокультурної історії	лекція	Тест ЗМ1	15%
2.1	Вміти використовувати методику, термінологію та	лекція	Опитування ЗМ2	5%

	<i>узагальнення щодо конкретних історичних подій та процесів</i>			
2.2	<i>Аналізувати складності в межах спеціалізації для донесення суджень, які відбивають відповідні міжкультурні та міжжетнічні проблеми</i>	<i>лекція</i>	<i>Тест ЗМ2</i>	<i>15%</i>
3.1	<i>Навички та вміння розробляти і виконувати тематичні дослідження, інтерпретувати дані і робити висновки</i>	<i>самостійна робота</i>	<i>Реферат на обрану тему, участь у дискусіях, підготовка тез виступів ЗМ2</i>	<i>20%</i>
3.2	<i>Здатність критично використовувати наукові дані та інші історичні джерела інформації</i>		<i>Залік, перше питання</i>	<i>20%</i>
3.3	<i>Здійснювати моделювання та аналіз з метою детального вивчення і дослідження питань етнокультурної історії</i>		<i>Залік, друге питання</i>	<i>20%</i>

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	3.3
Програмні результати навчання							
ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.	+		+		+		+
ПРН 17.1 Знати та аналізувати найважливіші наративні джерела з історії України.	+	+		+		+	+
ПРН 17.2 Вміти узагальнювати перебіг основних подій на території України в доісторичний, ранньоісторичний, середньовічний та в період нового часу.	+		+	+	+	+	

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота 1 (тест), РН1.1 – РН1.2 – 20 балів / 12 балів*.
2. Контрольна робота 2 (три питання), РН2.1 – РН2.2 – 20 балів / 12 балів.
3. Самостійна робота. Реферат, РН3.1: – 10 балів / 6 балів.
4. Самостійна робота. Рецензія на наукову публікацію ЗМ2: : – 10 балів / 6 балів

5. Підсумкова контрольна робота: залік – 40 балів / 24 бали.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання у формі заліку:

- максимальна кількість балів які можуть бути отримані студентом – 40 балів по 100-бальній шкалі;

- результати навчання які будуть оцінюватись – дві контрольні роботи і реферат;

- форма проведення і види завдань – письмові завдання у вигляді тестів різного рівня складності і питання для аналітичних висновків та узагальнень;

- мінімальний пороговий рівень оцінки, за якої залік вважається складеним - для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 36 балів (рекомендований мінімум)

Студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше ніж 24 бали (рекомендований мінімум).

7.2 Організація оцінювання: порядок організації передбачених робочою навчальною програмою форм оцінювання із зазначенням орієнтовного графіку оцінювання:

- Контрольна робота першого модуля;

- Контрольна робота другого модуля;

- Реферат по тематиці навчальної дисципліни – протягом семестру;

- Самостійна робота: підготовка тез конференцій, доповідей та ін. – протягом семестру.

Контроль знань і розподіл балів, які отримують студенти.

Контроль здійснюється за модульно-рейтинговою системою.

Обов'язковим для допуску до заліку є відвідування лекцій, виконання передбачених програмою завдань для самостійної роботи та написання контрольних робіт, в результаті чого студент має набрати не менше ніж 36 балів (рекомендований мінімум).

Оцінювання за формами контролю:

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: поточний контроль (самостійна робота, контрольна робота, ситуативне тестування) і підсумковий контроль (залік).

Завдання поточного контролю полягає у перевірці засвоєння певного блоку інформації, її розуміння, вироблення навичок самостійного опрацювання джерел та літератури, вміння усно публічно або письмово проявити свої знання і навички. Завдання підсумкового контролю – перевірка засвоєння студентами програмного матеріалу в цілому.

Загальна сума балів – 100 балів (із них, поточний модульний контроль 60 балів; підсумковий контроль – 40 балів).

Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Залік
Етнокультурні процеси на території сучасної України у першій половині I тис. н.е.		Етнокультурні процеси на території сучасної України у другій половині I тис. н.е.		
30 залікових балів (максимум)		30 залікових балів (максимум)		40 балів (максимум)
Самостійна робота	Модульний контроль	Самостійна робота	Модульний контроль	
20 (максимум)	10 (максимум)	20 (максимум)	10 (максимум)	

СЕМЕСТРОВА РОБОТА ТА МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання у вигляді тестування під час модульної контрольної здійснюється у діапазоні від 0 до 20 балів. Тестове завдання ЗМ1 містить 20 питань, до кожного з яких пропонується по 4 варіанти відповідей. Кожна правильна відповідь оцінюється в 1 бал.

Модульна контрольна робота ЗМ2 складається з трьох питань. Перше питання підвищеної складності оцінюється в 10 балів, два наступних питання оцінюються по 5 балів кожне.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання ними як окремих тем програми курсу в цілому, так і деяких розділів тем. Перевірка рівня засвоєння матеріалу здійснюється у вигляді виконання наукового реферату та тестування. Самостійна робота студентів оцінюється в діапазоні від 0 до 20 балів.

Оцінювання реферату здійснюється за 20-бальною шкалою за наступними критеріями:

- глибоке розкриття проблеми на основі використання історичних джерел та літератури; обґрунтоване відображення власної позиції автора, належне оформлення роботи 18-20 балів;
- обґрунтоване розкриття проблеми, самостійний характер реферату 15-17 балів;
- компілятивний характер роботи 12-14 балів;
- неповне розкриття проблеми, допущено грубі помилки у оформленні роботи 9-11 балів;
- розкрито лише окремий аспект проблеми 6-8 балів
- обсяг та оформлення роботи не відповідають прийнятим вимогам 3-5 балів;
- реферат є плагіатом, незданий вчасно або відсутній 1-2 бали.

Індивідуальне завдання (реферат) студент подає не пізніше четвертого тижня листопада місяця.

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ У ФОРМІ ЗАЛІКУ

На залік виноситься перелік питань з курсу. Кожен білет з усного заліку містить 2 питання, відповіді на них оцінюються від 0 до 20 балів.

Критерії оцінювання відповіді на заліку:

- правильна вичерпна відповідь на запитання підвищеної складності з розгорнутим обґрунтуванням з проявами оригінального мислення 18-20 балів;
- обґрунтоване розкриття питань 15-17 балів;
- питання загалом розкриті, але неповно 12-14 балів;
- відповіді посередні 9-11 балів;
- розкрито лише окремі аспекти питань 6-8 балів;
- відповіді з грубими помилками та неточностями 3-5 балів;
- відповідь відсутня або немає відношення до питання 1-2 бали.

Підсумкова оцінка в балах розраховується як сума балів, отриманих студентами протягом семестру, оцінки за реферат та залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Залік	
90-100	Зараховано / Passed
75-89	
60-74	
0-59	Не зараховано / Fail

**8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин	
		лекції	С/Р
<u>Змістовий модуль 1.</u>			
ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ I ТИС. Н.Е.			
1	Вступ. Предмет, мета та завдання курсу.	1	5
2	Тема 1. Теоретичні засади слов'янського етногенезу.	2	5
3	Тема 2. Етнокультурні процеси на території України у першій чверті I тис. н.е.	3	5
4	Тема 3. Велике переселення народів та слов'янська спільнота.	3	5
5	Тема 4. Етнокультурний розвиток населення України у пізньоримський період і гунський час.	3	5
6	Тема 5. Світогляд і культура населення України першої половини I тис. н.е.	2	5
	<i>Модульна контрольна робота 1</i>	1	
<u>Змістовий модуль 2.</u>			
ЕТНОКУЛЬТУРНІ ПРОЦЕСИ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ I ТИС. Н.Е.			
7	Тема 6. Слов'яни у добу великого розселення (VI – VII ст.)	2	5
8	Тема 7. Літописні союзи слов'янських племен.	2	5
9	Тема 8. Східні слов'яни, авари, болгари, хозари: етнокультурні взаємовпливи.	2	5
10	Тема 9. Етнокультурні процеси у східнослов'янському суспільстві в період формування ранньої Київської держави (IX – X ст.). Русь і нормани.	2	10
		2	
11	Тема 10. Етнокультурний розвиток населення Криму у ранньому середньовіччі (V – IX ст.) Етнокультурні процеси в Криму у IX – X ст.	2	5
		2	
	<i>Модульна контрольна робота 2</i>	1	
	ВСЬОГО	30	60

Загальний обсяг **90 год.**, в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Самостійна робота – **60 год.**

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА:

Основні:

1. Абашина Н.С., Козак Д.Н., Синиця Є.В., Терпиловський Р.В. Давні слов'яни. Археологія та історія. / Навчальний посібник. – К., 2012.
2. Баран В.Д. Давні слов'яни. – К., 1998.
3. Баран В.Д., Баран Я.В. Історичні витоки українського народу. – К., 2002.
4. Баран В.Д., Козак Д.Н., Терпиловський Р.В. Походження слов'ян. – К., 1991.
5. Баранов И.А. Таврика в епоху середньовіччя. – К., 1990.
6. Етнічна та етнокультурна історія України: У 3 т. – Т. 1. Кн. 2. – К., 2005
7. Давня історія України: У 3 т. - Т. 3. – К., 2000.
8. Плохій С. Походження слов'янських націй. К.: Критика, 2017. 456 с.
9. Етнокультурная карта территории Украинской ССР в I тыс. н.э. – К., 1985.
10. Сухобоков О.В. Дніпровське лісостепове Лівобережжя у VIII – XIII ст. – К., 1992.

Додаткові:

1. Брайчевський М.Ю. Походження Русі. – К., 1968.
2. Винокур І. Черняхівська культура: витоки і доля. Кам'янець-Подільський, 2000.
3. Етнічна історія Давньої України. – К., 2000.
4. Майко В.В. Средневековые некрополи Судакской долины. – К., 2007.
5. Макарчук С.А. Етнічна історія України. Навч. посібник. – К., 2008.
6. Павленко Ю.В. Предісторія давніх русів у світовому контексті. – К., 1994.
7. Петров В.П. Походження українського народу. – К., 1992.
8. Пиоро И.С. Крымская Готия . – К., 1990.
9. Приходнюк О.М. Степове населення України та східні слов'яни (друга половина I тис. н.е.). – К., 2001.
10. Прицак О. Походження Русі. – Т. 1. – К., 1997.